

Maribor vsak teden 10
Maribor s poštno vred ali
na dom za celo leto
52 D, pol leta 18 D,
četrt leta 8 D. Izven Ju-
goslavije 56 D. Naroči-
nosa se pošlje na upravl-
ništvo »Slov. Gospodar-
ja« v Mariboru, Koroš-
ka cesta 5. List se do-
pošilja do odpovedi.
Naročnina se plačuje v
naprej. — Telefon inter-
urban št. 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5.
Rekopisi se ne vračajo.
Upravištvu sprejema
naročnine, inšerate in
reklamacije.

Cene inšeratov po do-
govoru. Za večkratne
oglasne primeren popust.
Nezaprete reklamacije se
poštnine proste.

Cekovni račun poštne
urada Ljubljana 10.600.
Telefon interurb. št. 113.

42. številka.

MARIBOR, dne 1. oktobra 1925.

59. letnik.

Vstrajajmo v borbi za načela!

Borba, ki jo vodi naša stranka, je načelna. Mi se borimo za načela, ki si jih je izbral in za katere se zavzema naš narod. Drugega cilja naša stranka nikdar ni imela, kakor da dovede program in s tem življenjske zahteve našega naroda do zmage.

Ker je naša borba usmerjena v stvarnem pravcu in ker se vsi osebni oziri in interesi puščajo v nemar, naša stranka ni nikdar zagrešila takega izdajstva nad pravicami slovenskega naroda, kakor demokratska stranka in stranka slovenskih samostojnežev, ki sta glasovali za centralistično ustavo, ali pa hrvatski voditelj Stjepan Radić, ki je zapustil hrvatski federalistični narodni program ter se pridružil krogu centralistov v naši državi.

Slovensko ljudstvo dobro ve, da je borba, ki jo vodi naša stranka, borba za slovenski narod in njegove pravice, in zato ohranjuje zvestobo SLS ter vztraja pod njeno zastavo.

Zbor zastopnikov SLS iz mariborskega okrožja v nedeljo, 20. septembra, v Mariboru je to sijajno dokazal. Vsi delegati so z živahnim odobravanjem potrdili politiko vodstva SLS. Niti eden glas se ni dvignil proti. Vsi so klicali dr. Korošcu in drugim našim poslancem: »Vztrajajte! Mi se borimo z Vami.«

To je bila tako enoglasna potrditev politike, ki jo vodi SLS in njen parlamentarni klub v narodni skupščini, da je morala tudi na naše politične nasprotnike napraviti najjačji utis.

In ga je napravila. Vse želje in nade naših političnih protivnikov na razrahljanje, razmajanje in oslavljanje vrst SLS so se izjalovile. Vrste naše stranke so strnjene in drže čvrsto skupaj, kakor pre jn še bolj ko prej. Čim dalje, tem večja in popolnejša je sloga med voditelji stranke in med ljudstvom. To je dejstvo, mimo katerega ne morejo iti naši nasprotniki. Neprijetno je naše neprijateljstvo tudi dirnilo soglasje, s katerim je zbor delegatov potrdil vse temeljne točke strankinega programa. Predvsem to velja o kulturno-političnem programu.

Poslanec dr. Hohnjec je med splošnim odobravanjem zbora delegatov nanovo formuliral ta program ter raztolmačil načela, po katerih se mora urediti šola v naši državi in razmerje države do cerkve.

Glasilu samostojno demokratske stranke, ljubljanskemu »Jutru« ta načela ne ugajajo in zato je takoj po mariborskem shodu napadlo ta program in tudi poslanca dr. Hohnjeca kot tolmača tega programa. To je dokaz, da so samostojni demokratje v istini to, za kar veljajo,

nasprotniki cerkve, njene svobode in njenih življenjskih zahtev.

Po mišljenju naših gospodov liberalcev in njihovih somišljenikov v vrstah Pucelj-Prepeluhovega priveska Radičeve stranke v Sloveniji, bi razmerje med državo in Cerkvijo moralo biti to-le: Država je vir vseh pravic. Druge pravice nimajo ne poedinci ne narod, kakor samo tisto, ki jo njim priznava država. Tudi cerkev ima samo toliko in tiste pravice, katere ji daje država. Država vodi nadoblast nad cerkvijo in njenim delovanjem. Država ima odločilno besedo pri nameščanju škofov, župnikov in katehetov. Država ima kontrolno oblast nad obče- vanjem škofov z rimskim papežem in nad obče- vanjem škofa s svojimi verniki.

Taka naziranja se naravnost protivijo postanku, bistvu in nalogi katoliške cerkve, ki je od Boga ustanovljena popolna družba, da vodi vse ljudi k večnemu zveličanju. Ako hoče katoliška cerkev izvršiti svojo od Boga prejeta nalogo tudi v naši državi, mora biti od državne oblasti neodvisna ter mora imeti neovirano možnost, da vrši svoje zvanje in delovanje, kakor to zahtevajo njena lastna pravila. V tem njenem delu jo država mora podpirati, in to v svoj lasten prid. Najboljše in za naše razmere najpripravnije razmerje med državo in cerkvijo je torej složno sodelovanje med državo in cerkvijo.

To zahtevo dr. Hohnjeca je naša liberalna gospoda hudo zamerila. Pred njenimi očmi biva kot ideal raz- merja med državo in cerkvijo francoska ločitev države od cerkve, ki je pogazila bistvene in neoddatne cerkvene pravice. Državi popolnoma podvržena cerkev brez gmočnih sredstev: to bi bil ideal naših takozvanih svobodomislecev.

Istotako in še bolj odklanjajo gospodje liberalci in svobodomisleci izvajanja dr. Hohnjeca o katoliškem stališču v šolskem vprašanju. Dr. Hohnjec je tozadevno zahtevo naše stranke kratko in jedrnat izjavil: »Za slovensko katoliško dečo — slovenska katoliška šola!« Pri tem piše ljubljansko »Jutro«: »Ali se more kdo najti, ki v naših razmerah resno vzame to zahtevo?«

Resno jemlje to zahtevo slovensko ljudstvo. Mariborski shod SLS je to dokazal jasno in sijajno. Sloven- ski starši si svojih pravic nad svojimi otroci ne bodo dali nikdar in od nikogar vzeti, tudi od države ne. Šola je in sme biti samo namestnica familije ter mora mladi- no vzgojevati po načelih in zahtevah staršev. Od tega stališča se slovensko ljudstvo ne da premakniti.

V tem vprašanju vlada popolno soglasje med za- htevmi vseh katoliških narodov. Isti dan, ko je bil v Mariboru zbor delegatov SLS, so se vršila na Dunaju zborovanja katoliških roditeljskih in vzgojnih organi- zacij. Na enem teh zborovanj je 21. septembra govoril

znani dr. Marx, voditelj katoličanov v Nemčiji, ki je bil pri letošnjih volitvah za predsednika republike Nemčije kandidat ne samo katoliškega centra, marveč tudi so- cialnih demokratov, in vseh resničnih demokratov. Dr. Marx je na Dunaju vzkliknil: »Katoliški otroci v kato- liške šole! Hočemo katoliško konfesionelno šolo. Naša obljuba mora biti, da katoliški otroci spadajo v kato- liške šole. Otroci se morajo vzgojiti Bogu v čast in sebi v dobro!«

Ali je to klerikalizem? »Jutro« se dne 25. septembra povrača na izvajanja dr. Hohnjeca ter jih imenuje kle- rikalizem. Ako je to klerikalizem, potem je toliko kle- rikalcev na svetu, kolikor je svestnih katoličanov, ki se zavedajo svojih dolžnosti do Boga, do cerkve in do mla- dine in ki hočejo dobro svojim otrokom.

Kakor našim liberalcem ni po godu naš katoliški program, tako tudi odklanjajo naš slovenski program in zato zavračajo besede dr. Korošca na mariborskem shodu. S tem dokazujejo, koliko jim je do obrambe verskih in narodnih svetinj slovenskega ljudstva. Slo- venski narod pa, ki je tako impozantno izjavil svoje mišljenje na mariborskem shodu, bo svojim načelom dal še učinkovitejši izraz pri volitvah. Mi se držimo na- sveta dr. Korošca: »Vztrajajte!« Mi vztrajamo pri svojih načelih, v borbi za svoj program. In ker vztrajamo, bo- mo tudi zmagali.

Slovenskim prosvetnim kulturnim društvom!

Letos dne 26. novembra obhajamo 125 letnico A. M. Slomškovega rojstva in dne 27. novembra 60 letnico dr. J. E. Krekovega rojstva, dve veliki obletnici tik drugo za drugo, dveh največjih sinov, ljudskih vzgojiteljev in socialnih delavcev v slovenskem rodu. Mali slovenski narod je imel nešteto pesnikov, pisateljev in drugih imenitnih mož, a nikomur ni bil prisojen tako veliča- sten in topel spomin med narodom kakor Slomšku in Kreku. V skoro vsaki slovenski hiši najdeš sliko teh deh mož, kmet in delavce, meščan in izobraženec po- nižno klanjata pred njima svojo glavo; vsakemu Slo- vencu zaigra srce ob njunih imenih.

Dva rodova nas ločita od živega Slomška, dokaj let je že tudi prešlo, odkar je zapustil svoje ljudstvo nepo- zabni Krek, nov rod pa je med tem vstal v našem Slomškovem in Krekovem ljudstvu. Zato ničesar ni ta- ko potrebnega, kakor da v sedanjem času in rodu obno- vimo Slomškovega in Krekovega duha. Na vsej črti bo potem naša mladina zaživela prerajeno življenje; kajti

Džungla I. del se dobi v ponatisu v prodajalni Cirilove tiskarne. Cena 18 D, s poštnino 19.50 D.

LISTEK.

„Džungla.“

Roman iz afriških pragozdov.

Angleški epikal E. R. Burroughs. — Prevedel Paulus.

DRUGI DEL.

I.

Kako je Trzan Arnotu življenje rešil.

Poročnik Arnot se je zbudil iz težke nezvesti in pogledal krog sebe.

Ležal je na mehki travi in duhteči praproti, nad njim se je bočil nizek šator iz vejevja. Skozi vhod pri nogah je videl ven na zeleno trato in par korakov dalje se je začela gosta, neprodorna džungla.

Ves slab je bil in zdelan, bolj ko se mu je vračala zavest, huje je čutil po vsem telesu skeleče rane, vsaka kost, vsaka mišica ga je bolela.

Zasukal je glavo, pa v vratu ga je zbadlo, rajši je spet zaprl oči in tiho obležal.

Kje je —? Pri sovražnikih? Pri prijateljih? Kako je prišel sem? To so bile njegove prve misli.

Počasi se mu je vračal spomin.

Da, takole je bilo —. V džunglo so šli, on in Car- penter in četa pomorščakov —. Nad črnce, ki so ugra- bili neko gospodično —. Da, Porter, Ine Porter ji je bilo ime, dobro se je spominjal. Pa kedar je to bilo —?

Ubogo dekle! Kje je sedaj? Med črnci je ni videl.

Strahna usoda —!

Pa kako je prišel med črnce —?

Ah, da —! Hitel je naprej, njegovi ljudje so za- ostali. Mudilo se mu je. In potem —. Oh, še sedaj ga boli glava —! Strašen udarec je dobil od nekega, od vseh strani so padli nadenj črnci —. To je še videl, pa nič več —.

In nato se je spet zavedel. Divjaško kričanje ga je zbudilo.

Koliko časa je neki minilo od strašnega udarca pa da je spet odprl oči —? Morebiti dan, morebiti dva dni —.

Noč je bila. Krog njega so se gonili črnci v divjem plesu, vpili ter vihteli sulice in nože. Ognji so goreli.

Postavili so ga na noge in vlekli h kolu. Pljuvali so vanj, ga bili s koli, zbadali z noži in sulicami, suvali —. Kamenje je letelo nanj. Da ga niso branili oboroženi črnci, raztrgala bi ga bila podivjana tolpa.

Privezali so ga h kolu. Ostro so mu rezale vezi v meso.

In začel se je strašen prizor, da mu je kri ledenela. Tistikrat je mislil, da je prišla njegova zadnja ura —.

Priporočil je dušo Bogu in sklenil, da umre kakor se spodobi za francoskega vojaka —.

Sulica se mu je zabadla v roko, druga v meča —. In tretja in četrta —. Bliže in bliže so prihajali v divjih skokih —.

Tedaj pa je za njegovim hrbtom zarjavela strašna žival. Še danes mu zveni po ušesu grozni glas —.

Črnci so okameneli, nato pa planili v beg. Črez vrat in nos —. V hipu je bil sam.

Lasje so se mu ježili. Divjaki so ga zapustili, samo da bo še grozovitejšemu sovražniku prišel v kremplje —.

Pa mesto strašnega gorile je stopil predenj mlad belokož orjak, v trenutku so bile prerezane vezi, zdrknil bi bil na tla od slabosti, da ga ni prestrigel neznanec v krepke roke.

Dvignil ga je od tal, zdelo se mu je, da leti z njim po zraku kdo ve kam.

Spet je izgubil zavest.

Čudno —. Arnot si je trl glavo, da bi razumel vse te dogodke in jih spravil v zvezo in v red. Divje rjovenje, orjaška bela postava, strah črncev, nerazumljiva re- šitev — vse to mu je šlo trudnih možganih.

Kako da žive duše ni blizu —?

Listje je šušljalo, čul je brenčanje muh in hroščev, na mirijade jih je moralo biti na samotni livadi, ptičje petje in živžganje je odmevalo iz pragozda, opice so žlobudrale in vriščale, — vsi ti glasovi so se pomešavali in družili v čudno, neznano, uspavajočo harmonijo, iz vedno večje daljave in se mu je zdelo da prihaja k njemu —.

Arnot je utrujen zaspal.

Ko se je zbudil, je ležala dolga senca po trati. Pozno popoldne je že menda bilo.

Spet izprva ni vedel, kaj je z njim. Pa kmalu se je spomnil. Spanec ga je osvežil in misli so se mu raz- bistrile.

Pogledal je krog sebe in zapazil zunaj na trati pred vhodom človeka.

Sedel je, ali pravzaprav čepel slonel na nogah, s hrbtom je bil obrnjen k njemu.

Mogočna pleča je razkazoval neznanec, pleča, ki so pričala o silni moči. Usnjato obleko je nosil. Gola koža na tilniku in na rokav je bila vsa ožgana in rjava od solnca.

Arnot je vkljub temu brž spoznal, da je mož belo- kožec. Zahvalil je Boga.

S slabotnim glasom ga je poklical.

Koj se je neznanec obrnil, vstal — kaki mogočni udi, kaka lepa postava, je pomislil Arnot — in stopil k šatoru.

z obnovitvijo Slomškovega in Krekovega duha bomo obnovili vso slavno dedščino slovenske narodne preteklosti. Duh slovenske preteklosti se izraža ravno v največjih narodovih sinovih, ki so izhajali iz njega in delovali zanj. Ti označujejo vrhunec razvoja narodnega genija v času in prostoru, veliki narodovi možje so tudi sredstvo, da po njih duševno in kulturno raste ves narod, se dviga nad samega sebe, da stremi njegov živi organizem kvišku do tistih idealnih višin, ki mu jih je odmenila božja Previdnost.

Žal, da je najnovejši razvoj tudi idealno slovensko ljudstvo z drugimi narodi vred porinil v materialistični tok. Stara slovenska poštenost in kremenitost v novem ljudstvu propada, tu pa tam tudi umira, razjedajoča propalost bolesterne moderne kulture že tudi med nami ohlo dviguje svojo glavo; Slomško in Krekovo ljudstvo se vedno bolj oddaljuje od svojih vzornikov.

Skrajni čas je, da zaobrnemo ta pogubonosni razvoj v ljudstvu, da vpostavimo zopet duha Slomška in Kreka na stara mesta ter v njem in po njem obnovimo vsa polja našega narodnega bitja in žitja; družino, župnijo, stanove, šolo, književnost, umetnost in celotno ljudsko kulturo. Na vseh poljih sta nam odkrila Slomšek in Krek neminljive zaklade, ki moremo iz njih za-jemati za vse čase. Kot duševno sorodna genija sta Slomšek in Krek za stoletje naprej pokazala pot slovenskemu narodu, učeča in delujoča iz naroda za narod, sta odkrila zadnje življenjske zakone slovenske narodne samobitnosti ter tako postala nesmrtna v našem narodnem spominu.

Vsak na svojem polju sta Slomšek in Krek Slovenstvu nenadomestljiva. Slomšek je zajel najgloblje in najbolj skrite nihanje in utripe slovenskega srca, vso njegovo ljubeznivost in plemenitost, vernost, lepoto in pesniško globokost, v svoje spise in postal tako buditelj in dramitelj za vedno. Tako odločno kakor on, še do njegove dobe ni nihče poudarjal pristno narodnega, slovenskega stališča. V svojih ognjevitih govorih, pro-zetih tople, požrtvovalne ljubezni do slovenske domovine in do slovenskega jezika, v svojih mnogoštevilnih spisih, prepojenih z nepokvarjenim duhom iskrene domačnosti in preproste prisrčnosti, je v nemal ponizno in prezirano dušo slovenskega trpinca za močno ljubezen do rodne zemlje in do lastnega jezika. »Materin jezik je najdražja dota, ki smo jo zadobili od svojih starih, je talent, ki nam ga je Gospod nebes in zemlje izročil. Beseda materina je vseh dobrot največja dobrot, jasno ogledalo vsakega ljudstva... Ljubite svoj rod, spoštujte svoj jezik! Za čast svojega jezika vsak pošten mož bolj skrbi ko pošten ženin za čast in poštenje svoje neveste! Ne bodi Vas sram, da ste Slovenci, to naj bo Vaša čast!« Taka je bila njegova beseda. Slovenskemu ljudstvu je Slomšek zbudil veselje do lepe slovenske pesmi, ljubezen do starih, častiljivih običajev in navad. S spretno roko in z dobrim razumevanjem slovenske duše je položil prve temelje slovenski šoli, z veliko vztrajnostjo je buditelj in bodril pisateljske talente in je po njih in s svojimi spisi odločilno vplival na razvoj slovenskega slovstva. Največji dobrotnik slovenskega naroda pa je postal z ustanovitvijo Družbe sv. Mohorja, rešitelj velikega dela slovenskega Spodnjega Štajerja vsled prestavitve škofijskega sedeža iz St. Andraža v La-budski dolini v Maribor.

Krek pa je sodobnemu kulturnemu in socialnemu razvoju primerno pozval svoje ljudstvo k bratski tekmi z drugimi narodi na kulturnem in gospodarskem polju. Z genialnim pogledom v prihodnost ga je vzgajal za

Njegov obraz je bil moško lep in prikupljiv. Arnotu se je zdelo, da še ni videl kedaj tako prikupljivega in dobrodušnega obraza.

Sklonil se je, zlezal pod vejevje, počenil k njemu in mu položil hladno roko na čelo.

Arnot ga je nagovoril francoski. Pa neznanec je le samo odkimal, — žalostno, tako se je Arnotu zdelo.

Poskusil je z angleščino, pa spet je neznanec odkimal. Enako brezuspešno je poskusil ruski, španski, laški.

Arnot je znal par besed v jeziku, ki ga govorijo črnici na zapadni afriški obali. Poskusil je še te, pa šudni belokožec jih tudi ni razumel.

Molče je pregledal njegove rane, zlezal iz šatora in izginil.

Arnot se prav nič ni bal, da se njegov čuvar ne bi vrnil. Čudno čuvstvo ga je objelo. Varnega in mirnega se je čutil v rokah belega, molčечеge orjaka. Gotovo je šel, si je mislil, da poskrbi zanj in za njegovo varnost.

In res se je čez četrte ure vrnil s polnim naročjem sadežev in s kokosovo lupino polno hladne sveže vode.

Arnot je hlastno pil in pojedel tudi peščico sadja. Čutil se je, da nima mrzlice.

Spet je poskusil v različnih jezikih, da bi navezal pogovor s svojim nemim bolničarjem, pa slejkoprej brez uspeha.

Hipoma je nemil čuvar planil iz šatora, pa se koj spet vrnil s koščeki lubja v roki in — čudo vseh čudov! — s svinčnikom.

Počenil je poleg Arnota in minuto ali kaj pisal in risal s svinčnikom po mehki gladki notranji strani lubja. Popisani košček je dal Francozu.

Arnot se je zelo čutil.

Na lubju je bral v jasnih tiskanih črkah tole sporočilo v angleškem jeziku.

Poglej, poglej si našo Mico, kako ti ona pravi zna, napravi si kar veselico, — opere vse, kar se ji da.

Kadar ima »GAZELA« milo, ti pere rada noč in dan, očisti vsako ti perilo, njen trud nikdar ti ni zaman.

veliko jugoslovansko bodočnost, v katere začetkih živimo.

Ker tvori dedščina obeh teh mož višek našega slovenskega in jugoslovanskega prosvetnega programa ter daje temelj naši ljudski izobrazbi, smatrajo Prosvetna zveza v Mariboru in Ljubljani ter Družba sv. Mohorja v Prevaljah za svojo največjo dolžnost, da pozovejo vsa slovenska prosvetna in kulturna društva k dostojni proslavi Slomšek-Krekovih rojstnih obletnic. Ta proslava naj bo v znamenju poživitja Slomškovega in Krekovega duha v vseh društvenih članah in v vsem slovenskem ljudstvu. Proslava naj se ne izvršuje v velikih zunanjih manifestacijah, temveč v tistem, notranjem, resnem delu; kakor sta tiho in resno delala Slomšek in Krek, tako hočemo ob njunih obletnicah tudi v našem ljudstvu poživiti zmisel za tako delo. Združiti hočemo Slomškovo skromno natančnost in podrobno ljubezen do vsega, kar je domače-slovenskega, s Krekovo genialno velikopoteznostjo. Tako bomo postavili nezrušljive temelje za veliko našo slovensko in jugoslovansko bodočnost!

Za Prosvetno zvezo v Mariboru:

Prof. Ivan Prijatelj,

Jože Stabej,

Za Prosvetno zvezo v Ljubljani:

Dr. Jakob Mohorič

Vinko Zor.

Za Družbo sv. Mohorja v Prevaljah:

Dr. Fr. Cukala,

Fr. S. Finžgar.

PROSVETNA ZVEZA V MARIBORU RAZGLAŠA.

Koroški dan naj se imenuje nedelja, 11. oktobra t. l. Letos so se zedinile vse kulturne organizacije, da pod velikopotezno akcijo Jugoslovanske Matice izvedejo

»Jaz sem Trzan. Kdo si ti? Ali znaš brati?«

Arnot je pograbil za svinčnik. Pa obstal je.

Neznani človek je pisal angleški. Torej je bil Anglež in je gotovo tudi govoril angleški. Čudno da ga prej ni razumel —

»Seveda znam brati angleški!« mu je povedal počasi in razločno. »In tudi govoriti. Hvala Bogu, sedaj se bova pa lahko pogovarjala! Najprvo, blagi rešitelj, pri-srčna zahvala za vse, kar si zame storil!«

Pa neznanec je odmajal z glavo in pokazal na lubje in svinčnik.

»Moj Bog!« je vzkliznil Arnot. »Če si Anglež in če znaš angleški pisati — kako da ne znaš govoriti tega jezika?«

Pa tedaj se mu je zasvetilo v glavi —

Mož je bil nem, morebiti celo gluhi in nem obenem! Napisal mu je torej odgovor na lubje v angleščini.

»Jaz sem Pavel Arnot, poročnik francoske vojne mornarice. Zahvaljujem se za vse, kar si zame storil! Rešil si mi življenje. Vse kar imam, je tvoje! — Kako da ne govoriš angleški?«

Trzan je pogledal pisanje, gubal čelo, spet pogledal, končno pa zmajal z glavo in zapisal:

»Ne znam brati. Piši kakor piše Trzan!«

Čudno, je pomislil Arnot. Tale človek zna menda le tiskane črke brati in pisati —!

Narisal mu je torej odgovor v velikih, pravilnih, tiskanih črkah in neznanec obraz se je razjasnil.

Koj mu je odpisal:

»Trzan govori le jezik Kršakovega rodu. Nekoliko tudi Tantara, slona, in Nume, leva. Tudi drugo ljudstvo džungle nekoliko razume. Nikdar pa še ni govoril z nobenim človekom, le enkrat z belim dekletom. Pa tudi z njo le v znamenjih.«

Arnot se je hudo čutil.

resno in dostojno manifestacijo za slovenski Korotan. Mi ne vemo, kaj je rodna gruda, ker prebivamo v mirnih sotorih. Naši bratje onstran Karavank bi nam lahko povedali, kako dragocena je svobodna domovina. Kako so se nekdanj bojevali naši predniki za to svobodo! Koliko junakov sniva smrtno spanje v slovenski zemlji, prepojeni s krvjo slovenskih fantov in mož! Še stoje neminljivi spomeniki, kateri še danes pričajo o domovinski ljubezni naših očetov! Tabori in Straže iz turških časov pričajo, kako so ljubili nekoč Slovenci svojo zemljo. Ali naj sedanji rod dopusti, da oskrunja naša narodni sovražniki ono grudo, katero je že stoletja obdeloval slovenski kmet? Ali naj prav sodobni rod molče prenese oni strahotni udarec, ki se že bliža, da pride zemlja, katera je bila nekoč zibelka slovenstva, Gospodstva polje, z vsemi zgodovinskimi spomeniki pod Nemčijo? Zato se zbudite Slovenci ob bregovih Save in se spomnite bratov ob bregovih Drave, koroških Slovencev!

Kot uvod k veličastni manifestaciji priredita Prosvetni zvezi 9. oktobra t. l. svoj Prosvetni večer, kateri bo posvečen Koroški. Kjerkoli so podružnice Jugoslovanske Matice, naj prosvetna društva sodelujejo pri njih proslavah! Ker pa to ni mogoče morda vsled krajevnih razmer, naj proslave ta velepomembni praznik prosvetna, izobraževalna in delavska društva z vsemi svojimi odseki samostojno. Tvarino za predavanja in deklamacije prejmejo društva pravočasno. Pevske točke in dramatične prizore pa naj začno takoj študirati. Kjer pa žele več, naj se obrnejo na Prosvetno zvezo, ki ima na razpolago tudi zgodovinsko igro »Umeščenje Valuka za koroškega kneza in vojvodo pri Gospesveti na Koroškem«.

Slovenci in Slovenke, pokažite, kako ljuba in mila vam je koroška zemljica, kjer je tekla zibel slovenske domovine in omike!

Pregledniške pole naj včlanjena društva, ki tega še kljub okolišnicam niso storila, takoj pošljejo, ker jih nujno rabimo. Prosimo, da so pole točno izpolnjene v vseh rubrikah, da ne b. treba naknadnega povpraševanja. Prosvetna zveza ne bo odnehala prej, dokler ne dobi od vsakega včlanjenega društva natančnih podatkov.

15. redni občni zbor Prosvetne zveze se bo vršil v Mariboru dne 23. novembra t. l. Opozarjamo na to, da se sedaj vsa društva, da se vedo zadostno pripraviti na ta občni zbor in da razmišljajo, koga pošljejo kot delegata na občni zbor. Vsako društvo mora poslati enega delegata, ker letošnji občni zbor bo za našo prosveto velike važnosti.

IZDAJANJE IZVOZNIH DOVOLJENJ ZA VINO.

Robert Košar.

Zadnji »Kmeti list« z dne 23. septembra t. l. je prinesel resolucije okrožnega odbora SKS v Mariboru, v katerih se zahteva pod točko 4. »da se pooblasti veliki župan v Mariboru za izdajanje izvoznih dovoljenj za vino«.

Dovolim si v interesu našega vinskega izvoza sledeče pripomniti: Čemu rabimo mi v vinorodni državi izvozno dovoljenje? Čim več izvažamo, tem bolj je za nas. Težišče kontrole trgovsko pogojenega kontingenta leži v Nem. Avstriji — pri nas pa naj vlada samo evide-nca, da lahko protestiramo, ako bi nam nem. avstrijska republika morda predčasno zaprla uvoz.

Zato mislim, da bi naj bil naš izvoz popolnoma prost, in da bi izdajanje specialnih izvoznih dovoljenj

Neverjetno, nemogoče se mu je zdelo, kar je doživljal. Tale človek, dorasel, v polni moški dobi, močen, zdravih udov in čutov — pa še ni govoril z nobenim človekom, sploh ni znal govoriti nobenega jezika. Pač pa govori z živalmi in celo razume je. In pri vsem tem zna — angleški brati in pisati, četudi le samo tiskane črke.

Zamišljen je gledal Arnot na popisano lubje.

Oči so mu obstale na besedah »le enkrat z belim dekletom«.

Zavzel se je.

Zavzel se je.

Katero belo dekle misli neznanec —?

Ah — ! Seveda —. Ine Porter —! Tod pač blizu in daleč nobenega drugega belega dekleta ni bilo najti —

Vsega se je spomnil. Da — to je bilo tisto mlado dekle, črne se jo ugrabili in šel jo je iskati s četo pomorščakov.

Čudne misli so mu prihajale.

Kje, kako je prišel tale gozdni človek z Ino Porter vkup —? Ali je bil v zvezi z ropom —?

Pogledal je v dobrodušni pošten obraz, ki je z napeto radovednostjo zrl vanj.

Ne —! Hudoben tale človek ni bil.

Pregnal je hudo sumničenje, ki mu je vstajalo vzlet svinčnik in zapisal:

»Kje se je srečal s tistim belim dekletom?«

In Trzan je odgovoril:

»Trzan jo je videl na obrežju pri koči, kjer so tudi še drugi beli ljudje. Dolgo je temu.«

In kje je sedaj belo dekle?«

Napeto je čakal Arnot na odgovor.

»Pri belih ljudeh v koči Trzana ob morju,« je pisal Trzan.

(Dalje prihodnjič)

od naših državnih organov silno otežkočilo medsebojno trgovanje.

Vzamimo slučaj: Nemški kupec si je izposloval pri svoji vladi dovoljenje za uvoz vagona vina iz Slovenije. S tem dovoljenjem v žepu se pelje v Slovenijo in nakupi vagon vina. Naši vinogradniki ne bodo mogli skleniti definitivne prodajne pogodbe, ker bodo odvisni od »izdajanja izvoznega dovoljenja«. Prositi bodo morali šele velikega župana pismenim in kolekovanim potom za izvoz. S tem se zadeva zavleče, podraži in kupčija postane nesigurna vsled naše lastne neokretnosti.

Carinarne na prehodnih obmejnih postajah morajo itak zabeležiti vsak hl izvoženega vina. Kontrola mariborskega velikega županstva bo tem lažja, ker gre samo za izvoz vina iz Slovenije, in kakor slutim samo v vagonskih pošiljkih. Pred vojno je bilo seveda drugače. Danes pa stane na primer prevoznina v Nemško Avstrijo od meje do Graza za vsak posamezni polovnjak (Stückgut) 2.02 Šilinga, za 5 tonski vagon pa samo \$ 1.74, za 10 tonski vagon pa \$ 1.44 za 100 kg. Do Brucka stane prevoznina posameznega polovnjaka \$ 3.89 za petonski vagon, \$ 3.38 za 10 tonski vagon, do Leobna stane posamezni polovnjak \$ 4.20, 5 tonski vagon \$ 3.65, 10 tonski vagon \$ 3.— za 100 kg.

Mali krčmarji v Nem. Avstriji so pred vojno prišli k nam, ter pokupili po 5 do 10 polovnjakov od posameznih kmelov, se bodo menda združili ter poslali samo »nega«, da nakupi »vagon« vina. Ta nakuljeni vagon bo menda naložilo 5 kmetskih posestnikov. Ali naj vsaki od teh po sklenjeni pogodbi še prosi za izvozno dovoljenje pri mariborskem velikem županstvu?

Politični ogled.

DRŽAVA SHS.

Polagoma se v Beograd vračajo ministri, večina od črnogorskih proslav, drugi pa iz raznih letovišč. Kot zadnji bo prišel Pašić. Vračajo se tudi naši delegati, ker je zasedanje Zveze narodov končano. Radič je še ostal v Švici in pojde najbrž tudi v Pariz.

Listi, ki so sicer za sedanjí režim, a ne veljajo za glasila radikalne stranke, mnogo pišejo o različnih strujah med radikali.

Ena struja naj bi bila odločno za sodelovanje z radičevci, druga smatra to sodelovanje samo za taktično potezo, tretja želi nazaj zvezo s samostojnimi demokrati in kot četrto skupino bi lahko imenovali še one radikale, ki ne marajo ne Radiča in ne Pribečevića ter samo čakajo, da bi radikali enkrat lahko sami vladali. Iz raznih dejstev se sklepa, da je Pašić vse prej kot pa za pravo, resnično sporazumno strujo. Tako se misli zlasti vsled tega, ker Pašić ni hotel z Radičem, ko se je z njim končno le sestel, — razpravljati o političnem položaju, ampak mu je govoril samo o zgodovini radikalne stranke in še to v vedni navzočnosti drugih. To ni bil sestanek dveh politikov in povrh še vladnih zaveznikov, ampak navadni družabni pogovor, ki se ni dal preprečiti.

Samostojni demokrati

se mnogo zanašajo na svoje sicer maloštevilne prijatelje v radikalni stranki ter širijo vesti o važnih spremembah v svojo korist. Tako navajajo, da je eden od delegatov, radikal Vaso Jovanović ogorčen vsled Radičeve izjave o Makedniji pred Zvezo narodov. Pravijo, da bo Vaso Jovanović ob prvi priliki vložil interpelacijo in da bo ta zadeva povod preloma vladne RR zveze.

Radičevci

sicer tudi govorijo o mogočnosti vladne izpremembe ter pripovedujejo, da bodo te spremembe njim samo v korist. Zanašajo se na one radikale, ki Pribečevića ne marajo, ter menijo, da bi se lahko obznana izvajala proti vsem, ki delajo zapreke sedanjí politiki — to je v prvi vrsti proti samostojnim demokratom. Radikalno vodstvo pa molči ter v nobenem oziru ne podpira ne samostojno demokratskih in ne radičevskih nad.

POLJSKA, RUSIJA IN ČESKA.

Poljska je začela urejevati svoje odnose do Rusije. Ruski zunanji komisar Čičerin je posetil Varšavo. Zbližanju obeh držav posvečajo Čehi največjo pozornost. Češki nacionalisti vidijo v Čičerinovem posetu prvi korak za ustvaritev zveze slovanskih držav. Narodni demokratje in agrarci zahtevajo od vlade, da se mora čehoslovaška zunanja politika orientirati v vseslovanski smeri in opozarjajo dr. Beneša na poljski zgled. »Narodna Politika« konstatira, da je rusko-poljsko zблиžanje Rusijo osvobodilo nemškega vpliva. Zbližanje Rusije in Poljske je za čehoslovaško velikega pomena. To zблиžanje daje tudi velike garancije za meje napram Nemčiji.

ANGLESKO-TURSKI SPOR.

Pri odhodu iz Zeneve je izjavil Rufti bej, turški zunanji minister novinarjem, da turška vlada ne bo priznala nobene razsodbe Zveze narodov ali haškega mirovnega razsodišča, če se Turčiji ne bi prisodila mosulska pokrajina. Mosul je turški in bo tudi turški ostal. Turška armada šteje v mirnem času 150.000 mož in je pripravljena na vse eventualnosti. Če bi prišle britanske čete v Mosul, bodo od turških prepodene. — Mirna rešitev je mogoča le na ta način, da se mosulsko ozemlje demilitarizira na način, kakor je demilitarizirana renška cona, toda da ostane pod turško suvereniteto. Na Batumu ali Bagdadu pa nima Turčija nobenega interesa.

FRANCOSKI DOLGOVI AMERIKI.

V Ameriki se mudi francoski finančni minister Caillaux, da se sporazume glede odplačevanja dolgov, ki jih Amerika neizprosno terjaja od Francije. Ameriški državni podtajnik Mellon je izročil Caillauxu ameriške protipredloge glede odplačevanja francoskih dolgov. — Francija naj bi letno odplačevala 125 milijonov dolarjev. Za prvo dobo bi Amerikanci nekoliko popustili. V ostalem se predlogi Amerike zelo krijejo s francoskimi. Splošno se misli, da bo Amerika še nekoliko popustila. Mellon je izdelal svoje predloge v soglasju s Coolidgejem.

Naši poslanci med ljudstvom.

Za Sv. Lovrenc in Puščavo bo shod SLS v nedeljo, dne 11. t. m., ob 9. uri dopoldne pri g. I. Osvaldu, p. d. Sumej. Govoril bo državni poslanec g. Franjo Zebot. Kmetje, obrtniki in delavci, pridite!

Veličastno zborovanje naše stranke se je vršilo zadnjo nedeljo v Društvenem domu pri Sv. Marjeti nižje Ptuj. Shodu je predsedoval g. župan Ranfl, poročala sta gg. poslanca dr. Korošec in Vesenj. Dr. Korošecv znameniti govor bomo objavili prihodnjic v celoti.

Dr. Hohnjec je imel v nedeljo, 27. septembra politično zborovanje pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Zborovanje, ki je bilo prav dobro obiskano, je vodil predsednik krajevne organizacije Horvat. Poslanec dr. Hohnjec je podal sliko notranjepolitičnega položaja v naši državi. Osvetlil je gospodarsko in davčno politiko sedanje vlade napram Sloveniji. Obrazložil je smernice, ki jih centralistični vlastodržci zasledujejo v šolski politiki. Svobodomiselnost slovensko učiteljstvo podpira te cilje, ker se je popolnoma odtujilo mišljenju slovenskega ljudstva. Volilci so z velikim odobravanjem poslancevo poročilo vzeli na znanje ter so politiki Jugoslovanskega kluba izrekli popolno zaupanje. V resolucijah, ki so bile sprejete, so izrazili protest zoper davčni sistem in izterjevanje davkov v Sloveniji in zoper postopanje vlade, ki sedaj slovenskim občinam in okrajem vsiljuje kuluk, mesto da bi izplačala prispevke za vzdrževanje cest v Sloveniji, katere je dolžna izplačati.

Shod SLS v Pišecah dne 27. septembra je ob številni udeležbi ljudstva prav lepo uspel. Poslanec Skoberne je poročal o političnem položaju, poslanec dr. Hodžar pa je s svojo živo besedo opisal davčne in druge upravne krivice, ki jih nadaljuje na Slovincih tudi radikalno-radičevski režim. Prava zabava je bila za poslušalce, ko jim je poslanec predložil izdajalsko politiko Radičovo in z ogorčenostjo so odklonili njegovo demagogijo v Sloveniji. Oba govornika so poslušalci poldrugo uro pazno poslušali in jima večkrat glasno pritrdjevali. Na predlog načelnika krajevne organizacije g. Franca Podvinski so izrekli soglasno zaupnico Jugoslovanskemu klubu in njegovemu voditelju dr. Korošču.

V Vojniku se vrši v nedeljo, dne 4. t. m., po prvi sv. maši shod SLS. Na dnevnem redu so važna gospodarska, socijalna in politična vprašanja. Poroča narodni poslanec dr. Hodžar.

Prireditve.

Sv. Peter pri Mariboru. Naša deliška Marijina družba priredi v nedeljo, dne 4. t. m., popoldne po večernicah v samostanu dve izvirni igri: »Na božji poti«, veseloigra v 3 dejanjih in »Mimika«, šaloigra v 1 dejanju. Obe igri je spisal Matko Krevh, kaplan pri Sv. Petru. Vstopnina 3 din. K obilni udeležbi vabi odbor.

Kako postaneš v eni uri bogat? Pojdi v nedejo, dne 4. t. m., v slučaju slabega vremena pa dne 11. t. m., k Sv. Juriju ob Ščavnici in na veliki tomboli Bralnega društva kupi tiste srečke, ki zadenejo, in imel boš celo leto zadosti jesti ter boš oskrbel sebe in svojo družino z vsem potrebnim; pomagel boš pa tudi Bralnemu društvu pri njegovem izobraževalnem delu. Torej ne zamudi ugodne prilike!

Sv. Jurij ob južni žel. V nedeljo, dne 4. t. m., se ponovi popoldne po večernicah v Katoliškem domu igra »Miklova Zala.« Pridite vsi, kateri zadnjic niste dobili prostora!

St. Andraž pri Velenju. V nedeljo, dne 4. t. m., priredi orlovska mladina iz Polzele izlet v St. Andraž. Popoldne po večernicah se vrši javni nastop članov in obojega naraščaja tik poleg cerkve. Vabimo vse prijatelje mladinskega pokreta k čim obilnejšem obisku. Opozarjamo tudi, da se ta dan vrši zadnje opravilo na Oljki in vabimo romarje, da naravnajo svojo pot čez St. Andraž, kjer si bodo poleg naše mladine lahko ogledali tudi lepo, dobro oskrbovano cerkev in res prijetno in romantično okolico. Bog živil!

Kostrivnica. Šmarsko-rogaško orlovske okrožje priredi v nedeljo, dne 4. t. m., javno prireditve s sledečim vsporedom: Predpoldne ob pol 9. uri sprejem gostov pri gosp. Kupniku, ob desetih sv. maša v župni cerkvi. Popoldne ob pol treh javna telovadba članov in članic ter naraščaja. Vabite se vsi bližnji in daljni prijatelji Orlov in drugi, da se prireditve v prav obilnem številu udeležite! Bog živil! — Odbor.

»Cudeži se gode v Sv. Petru pod Sv. gorami«, bi rekli, če bi videli, koliko pisem z naročili priroma na loterijski odbor Kat. prosvetnega društva v Sv. Petru. Vsak hoče i-meti čim več srečk in vsi pogovori se sučejo le okrog loterije. Saj pa tudi ni čuda, da vzbuja ta loterija toliko zanimanja, ko je izvanredno bogata. Čez 50.000 dinarjev se cenijo dobroti, katerih je 250. Glavni dobiček je novo, krasno izdelano pohištvo iz črešnjavega lesa, fino politirano, obstoječe iz dveh postelj dveh nočnih omari, 1 umival-

nilka z zrcalom, 1 omare, 1 mize, 4 stolov in 1 slike. Da bi videli to pohištvo! To se vam sveti, da se kar vidite v njem kot v zrcalu. In nov šivalni stroj »Singer«, li se vam ne dopade?! Kaj pa vreča 20 kg fine kave? Hentajte, ta se vam bi prilegala! Bala platna, pitana svinja, 200 litrov bi-zeljskega vina, zaboj »Zlatorog« mila vam bi gotovo ne bi-lo odveč. Tisti, ki se bojite zime, glejte, kladra lepih bu-kovih drv vas čaka! Kolesarji, vas pa kolo, s katerim se dne 8. decembra t. l., na dan žrebanja, kar lahko odpeljete iz Sv. Petra. In tisti, ki vas vije protin, tare ohromelost, zo-fa in 4 mehki stoli so za vas kakor nalašč. Dekleta, ki lju-bite svilene rute, lepe obleke, tudi teh je v naši loteriji dovolj! Pa pomislite, srečka stane samo 5 dinarjev. Če imate količkej prihrankov, jih lahko vsaj nekoliko naročite. Pišite še danes na loterijski odbor Kat. prosvetnega dru-štva v Sv. Petru pod Sv. gorami in priložite tolikokrat po 5 dinarjev, kolikor srečk si želite. Čimveč srečk kupite, tembolj ste sigurni, da zadenete. Svetujemo vam, kupite jih takoj, sicer vam bo žal, pa kaj, ko pravijo, da je po toči prepozno zvoniti!

Dolžova. Naš orlovski odsek, o katerem nismo dozdaj še nič poročali, prav lepo napreduje. Dasi ravno deluje še komaj eno leto, ima že prav dobre telovadce in 16 lastnih krojev. Ob nedeljah pridno telovadimo in čitamo koristne knjige in tako ni prav nobenega časa za pohajkovanje, su-rovosti in fantovske pretepe. Najlepše pa je videti te vrle člane, kadar pristopijo v uniformi k sv. obhajilu. Posebno tukaj ob Sotli, kjer so ljudje še precej mlačni, je Orel ve-likega pomena, ker se bori neustrašeno za sveto stvar; za Kristusovo vero. Zato skupaj vsi poštteni fantje, v naše vr-ste kjer se bomo borili skupaj za sveto vero in slovenski jezik! Bog živil!

Prireditve v Petrovčah. Pripravljalni odbor za orlovski zlet v Petrovčah se najlepše zahvaljuje vsem ki so pripo-mogli da je ta orlovska prireditve tako lepo izpadla. Za-hvaljuje se vsem cenj. darovalcem, vsem dekletom, ki so tako neutrudno pletle toliko vencev, posebno zahvala pa vaščanom lepe Dobriševasi, ki so skoro brez izjeme poma-gali. Dobrišavas je svoj sloves ne samo ohranila, ampak ga razširila po celi Savinjski dolini, pokazali so, da živi v njih še bratska ljubezen. Najlepša zahvala jim! Pripravljalni odbor. — Vse tiste, ki smo jim poslali izkaznice za polo-vično vožnjo v Petrovče, prosimo, da nam pošljejo denar po 1 dinar za izkaznico (v svrhu kritja stroškov pri tiskovi-nah) po položnici, ki je bila priložena, ali pa po nakaznici na tajništvo SLS v Celju. Prosimo, da blagovolijo to vsi upoštevati!

Tedenske novice.

Občine, pozor! Zopet se je razposlala okrožnica, s katero se skoraj naravnost zahteva, da bi se občine in o-krajji izjavili, da se uvede kuluk. Svarimo prav resno, da bi se občine izrekle za kuluk kajti s tem bi se Slovenija obre-menila z novimi davki, ki bi presegali višino dosedanjih davkov. Večina ljudi bi se namreč morala odkupiti od ku-luka in ta odkup znaša več, kakor vsi davki. Ta denar, od-lukpnina za kuluk, bi se ne stekal v občinske blaginje, tem-več v državne, in bi se z njim moglo razpolagati le sam-pri voljenjem ministristva v Beogradu. Zato Vam svetujemo z ozirom na okrožnico sledeče: Skličite pravilno sejo ter uvedbo nameravanega kuluka odklonite soglasno. V skle-pu navedite kot utemeljitev sledeče razloge: a) Občina upravlja samo z občinskimi cestami. Občinske ceste pa ne spadajo med »kategorizirane« ceste, ker služijo samo krajevnim potrebam. V celi Sloveniji je cestno omrežje že tako izvedeno, da so vse ceste, ki vežejo med seboj večje in važnejše kraje, prešle v oskrbo okrajnih zastopov. Ker torej občinske ceste služijo le zvezi med posameznimi po-sestniki in manjšimi, ob strani prometa ležečimi seli, se jih ne more smatrati za »kategorizirane«, torej na te ceste zakon o kuluku sploh ni uporabljen. b) Občina popravlja svoje ceste deloma z dokladami deloma pa z raboto v smis-lu paragrafa 24, 69 in 70 občinskega reda. V proračunu za leto 1925 je stavljena svota Kolikor ta svota za po-pravo cest ne bo zadostovala, bodo ceste popravili občani sami. c) Iz tega razloga protestiramo proti uvedbi kuluka. Poleg teh razlogov še lahko navedete svoje krajevne teht-ne razloge.

Mariborske novice. V Mariboru je bila 27. septem-bra otvorenja nova ljudska kavarna tik Zadržne gos-podarske banke pri franciškanski cerkvi. Kavarno vo-di sestra znanega gostilničarja pri Grozdu g. Spatzeka. — V nedeljo zvečer je izbruhnil požar v Kamniškem jarku pri posestniku Hetzlu. Ogenj se je bliskoma raz-širil in ko je dospela na pomoč požarna bramba iz Kamnice, je bila hiša že popolnoma v plamenih. Na po-moč sta dospeli tudi požarni brambi iz Maribora in Studencev, vendar poslopja ni bilo več mogoče rešiti. Škoda je zelo velika, zgorelo je tudi mnogo perutnine ter dve svinji. — V soboto opoldne je pričelo goreti po-slopje posestnika Wogrinca v Limbušu. Na lice mesta je odšla takoj mariborska požarna bramba, prispeli pa so tudi gasilci iz Paker in Studencev. Gasilec je uspe-lo ogenj omejiti ter rešiti svinjak in pralnico.

Knjižnica Prosvetne zveze v Mariboru, ki posluje v pa-laci Zadržne gospodarske banke v I. nadstropju, je razen nedelj in praznikov dnevno odprta od 9. do 12. in od 3. do pol 7. ure. Založena je z vsem dobrim čitvom najnovejšega kakor tudi starejšega datuma. Na razpolago ima knjige v slovenskem, srbohrvatskem, češkem, poljskem, nemškem, francoskem in angleškem jeziku. Pristojbina za izposojene knjige je prav malenkostna. Knjige se izposojajo vsakemu.

Naročnike »Našega doma« prosimo, da poravnajo zaostalo naročnino za leto 1925 in nekaj zamudnikov tudi še zaostanek na članarini iz prejšnjih let. Ker je naročnina bila stavljena pod lastno ceno lista, je treba, da dobi upra-va vsako paro naročnine. Prihodnji letnik »Našega doma«